

Abonnement pour un an

350 Piastres

Edition spéciale. 500 ptrs.

Adresse :

« Idjtihad » Constantinople

Téléph. St. 865

XXIII éme ANNÉE

15 Décembre 1927, No 242

اجتهاد

علمی، ادبی، اقتصادی، صناعی، صحی مجموعہ

آبونمان : سنہ لکی [24 نسخہ]

تور کیا ایچون 2 بچق، خارج ایچون
3 بچق، اعلا کاغذ لیسی 5 لیرادر.

ادارہ خانہ سی :

جفال اوغلندہ « اجتہاد ٹوی »

تلفون : استانبول ۸۶۵

یکرمی اوچنچی سنہ

نومرو ۲۴۲-۱۵ کانون اول ۹۲۷

احمد هاشم بك

کي بررنك ايمش ظن ايدہ رز. حالبوکہ «بیاض» خارجدہ موجود اولماین، یالکز «بزده موجود اولان» برشیدر وبریکی حسدر.

کذا هر کس تسلیم ایدر که صنعت یکی ویدی بر «دویغونی» قارنه دویورمق اساسی ده کوزه تیر.

ایشته صنعتک ابداعی قسمی بو اساس اوزرینه قورولمشدر. و اغترک، بر پارچاسی بزه غریب، یکی بردویغو ویریور. حالبوکہ بونلرک هیئت مجموعه سی لا، می، دو.. الخ پرده لرندن عبارتدر که آیری آیری چالینسه بویله بردویغو ویرمز.. بویله بر اثر صنعتک، خصوصی طرزده برده افادوی قیمتی واردر. زیرا بویکی حصوله کلن دویغونک، اکثریا دماغمزده بر موقعی، بر مجاورتی اولاجقدر. ایشته دیگر اسکی حسله بویکی حس نه کی بر مجاورته و مناسبتہ مالک ایسه او دویغو اوپله بر افاده مالک اولمش اولور.. موسیقی پارچالری بزه بعضاً حزن، بعضاً نشئه، بعضاً احتشام.. الخ افاده ایدرلر.. ایشته بو افاده بعضی اثرلرده پک زیاده وضوح پیدا ایدر. بو وضوح استناد ایتدیکی شی ده شودر: تقلید و موضوعات..

مثلاً بر خطییک سوز سویلرکن اصل سوزندن وضعیترندن باشقه اولارق سندہ بر آهنگ واردر، که بو آهنگک شکلری فکر و سوز ایله موازی اولارق یورور یالکز سینی ایشیتسه ک حتی لسانی ده اکلایمسه قینه بو آهنگدن برچوق شی آکلارز.. بو عاداتا بین الملل و بین الحیوانات برساندر. ایشته مثلاً موسیقی بولساندن استفاده ایدرک آهنگی او صورتله تطابق ایتدیرسه بزوا تحول آهنگدن بر لسان کی معنا آکلایمیلیرز. بو حال دها ایلری کیدرک «تقلید» قادراریر.. مثلاً موسیقی فی رطنه یی تقلید.. کبی شیلره واریلیر. [فقط موسیقی پک افادوی صنعتلردن معدود اولمادیغندن بویولده پک

لهنده، علمینده اولسون هر کسک اتفاق ایتدیکی بر نقطه وار که احمد هاشم، هر کسه بکزه مهین اوریژینال بر شاعردر. اونی آز چوق هر کس حس ایدیور، فقط بعضیلری «آکلایم یورم» دیور.. ذاتاً بو آکلایمق مسئله سی بوتون دنیانک صنعت عالمنده بویوک بردیدی قودی یاپوب کیتمکده.. رسمده بیله عنادینه چیک رننگلر ویا عنادینه گوشه لی خطلر کورولیور. بوتون بونلردن رسامک مقصدی نه در عجبا؟ دیورسکیز.. ادبیاتده ده اوپله.. بزم بیلدی کمز، ادبیاتک اصلی، برشینی الک قیصه الک نام، الک آچیق صورتده تعریف ایتک آرزوسندن باشلار.. حالبوکہ صوک ادبی اثرلردن بعضیلری عنادینه مغلق.. عاداتا بردلی صاحبی.. طبیعی بونلره تحملی آز کیمسه لر «صاحبا» دیوب کچیورلر.. فقط بونلری یازان آدملرک بزم کبی عقللی اولدقلری و باخصوص صمیمی اولدقلری دوشونولورسه بو حکمده عجب ایتمه لیدر. بونک ایچون شخصاً هر مسئله ده، نام وضوحی بولونجایه قاداردیرینلرکه کیتمک معنادنده می.. اوسیبله برچوقلر مرکز واضح بر فکره مالک اولمادیغی «صنعت» مسئله سنی روحی اساسلره قادر نفوذ ایله اون سنه دن بری تدقیق ایدرک بر کتاب یازدم بو برته ز طرزنده اولدیغندن مدافعه ایدیلندن اساسلرینک سویلنمی لزومسزدر. معافیله بوراده هر کسک تسلیم ایتدیکی قسملریله ده بو «آکلایم» مسئله سنی تشریح ایدہ بیلیم:

فیزیولوژی و روحیات بزه اوکره تیور که ایکی حسک برابرجه تاثیریه دوغان اوچنچی مرکب حسده باشقادر مثلاً صاری، قیرمزی، ماوی مور، شعاعلری آیری آیری کورورسه ک آیری شیلر حس ایدہ رز. فقط بونلری هپ برابر اولارق کوز مره تاثیر ایتدیرلرسه «بیاض» دیبه هپسندن آیری برشی دویارز. گویا بو «بیاض» ده صاری

ایلی کیتمک اثری سقوط ایتدیره بیلیر. خلاصه وابداعی افادوی اولارق هر صنعتک ایکی قطی واردرکه آثار صنعت بعضاً برینه بعضاً اوتنه کنه دها یقین اولور . افاده نك غایه سی تقلید اولمقله برار دها ایلی کیدیله رک «موضوعات» واریلا بیلیر . مثلاً : هیه رو غلیف تقلید ایکن موضوعاته کیدرک نهایت شیمدیک یازی یه قادار وارمشدر . بونقطه نظر دن [نقش ، معماری ، رقص ، موسیقی ، شعر و فلسفه] صنعتلرینک افاده ده وضوح درجه لرینی برجدول ایله کوسترمیم :

صنعتک استناد ایتدیک خاصه	بویله بر صنعتک اسمی
سکز نوع صائنه ویکری نوع صامنه مالکیت صوک مجارلک [غیری معناده] عینیتلری ویا حرکه و صوک حرفک عینی] عددلری تک وجیفت صامتلی اولملری	سلاست آهنگی قافیه وسجع مجاوزنی و مصراعده داخلی دوراقلر عروض وزنی
بر ویا بر جوق کله لرک مشابه وزنی اولایلاملری قافیه لی اولایلاملری ویا داخلی مجارلینک قافیه لی اولملری جمله ده قوتلی موقعده بولونملری ، وقفه لرده بولونملری بعض اورویا لسانلرنده اولدینی کبی مجارلک وورغویه مالک اولملری	موازات وزنی وزن تالی کله وزنی آهنگ بیان
کله نهایتلرینک عینی طرزده یازلمسی حرفلرک نقطه لی اولوب اولماسی حرفلرک ایچدشکلنده دیزینجه برورقم کوسترمیری	اسکی قافیه وسجع نقطه لی ویا نقطه سز بیتلر تاریخ مصرععلری
کله نك شکل تحریری عمومی — صنعتی مترو کدر حرف —	

بونقطه نظر دن دوشونورسه ک کورورزکا کثریا اثرلرده مختلف صنف شعبه لری جمع ایدلمشدر: بزه بوسبیل کوزل کورونه بیلیرلر مع مافیه او اثرک ، کندی شعبه سنده کی یوکسکلکی آزا اولوبده بونقصان ، قومشودن برشیلر اودونیم آله رق یامانمالیدر . مثلاً شاه اثر برقارا قلم ایله هم چیزکیسی هم رنگی طاتلی فقط نه چیزکیسی نه رنگی فوق العاده اولمایان بر اثری مقایسه ایدرسه ک البته رنگ صنعتدن محروم اولان قارا قلم دها قیمتلیدر . حالبوکه سطحی بر نظر رنگلی رتابلوی ترجیح ایده بیلیر . حقیقی منفدک ، وظیفه سی ایشته بوشعباتی آیرمق و اثرک ظاهری لطافتنه آلدانما مقدر . نته کیم رنگلی هیکلر دیمک اولان مانکه نلره بسیط بر آدم « نه کوزل ! » دیرسه ده رنگسز و حقیقی بر اثر صنعت اولان هیکلره نسبتاً بو مانکه نلرک هیچ بر قیمتی یوقدر .

شیمدی بو طرزده ادبیاتی محاکمه ایدرسه ک پک قیمتلی

بر نتیجه یه وایرز : مثلاً بر رومان ایله بر سینه ماشریدینی آلام . اکر سینه ماشریدی ، رومانده کی هر شیشی تماماً کوستره بیلورسه رومان ، بوشریدک بر طاسلاخی ، بر تعریفنامه سی ، خیالی اولارق ابتدائی بر سینه ماسی ، خلاصه مسوده سی دیمکدر . کذا بر لوحه یی ، بر وضعیتی یالکیز « ترسیم » ایدن بر شعر ، بویله جه اونک فیرچه ایله ترسیم ایدلمش لوحه نك بر مسوده سی ماهیته اینهر . رسمک یازی ایله افاده سی البته ادبیات دکلدرد . برابورک ادبیات اولمادینی کبی .. مع مافیه بویله بر اثر « صنعت دوینولری » ویرمز دیمک ایسته میورزه . فقط بو، سینه ما شریدینک ویا لوحه نك ویره چکی بویوک دوینولرک سونوک برعکسی بر مسوده سیدر . بو « ادبیانه عائد » صنعت دوینغوسی دکل ، « سینه ما و رسم صنعتنه عائد » دوینغودر .

اوحالده بالذات ادبیاتک چرچیوه لری ایچنده کی اثرلر هانگیلریدر ؟

اویلی کیتمک اثری سقوط ایتدیره بیلیر. خلاصه وابداعی افادوی اولارق هر صنعتک ایکی قطی واردرکه آثار صنعت بعضاً برینه بعضاً اوتنه کنه دها یقین اولور . افاده نك غایه سی تقلید اولمقله برار دها ایلی کیدیله رک «موضوعات» واریلا بیلیر . مثلاً : هیه رو غلیف تقلید ایکن موضوعاته کیدرک نهایت شیمدیک یازی یه قادار وارمشدر . بونقطه نظر دن [نقش ، معماری ، رقص ، موسیقی ، شعر و فلسفه] صنعتلرینک افاده ده وضوح درجه لرینی برجدول ایله کوسترمیم :

شیمدی بو طرزده ادبیاتی محاکمه ایدرسه ک پک قیمتلی

ینه دیه بیلیرکه ، ادبیات برشیئک اک قیصه ، اک واضح واک تام اولارق سویلنمسی اساسندن ایشه باشلامشدر .
 صوکر موسیقی، وزن، آهنگ بیان، خطابت.. الخ کبی
 دیگر صنعتلردن ده غایه سی ایچون امداد اویمشدر . بونک ده
 برجدولنی یایمق فائده لیدر :

بن کندی حسابمه بونی اک زیاده « احمد هاشم » ده
 بولدم . قارئلم بونقطه نظر دن اثرلری تدقیق ایدرلرسه
 تصدیق ایده جکدر که اثرلرمزده ادبیات پک آز واردر
 هپسی قومشوسندن بدیماتی اودونج آلمشدر .
 بو جهتی اظهار ایچون ادبیاتک تکاملنی دوشونه لم :

افاده وی				
ابداعی	تمثال ایله	تقلید ایله	موضوعات ایله	
۱- خط شکل رنگ	نقش	انطباعی و تمثالی رسم و نقش	رسم	یازی
۲- حجم و رنگ	معماری یوکسک ترزیلک	آبدeler	هیکل	مترقی هیه روغلیف
۳- حرکت	رقص و وزن	لسان اوضاع	آقتورلک (تیا ترو و سینه ماده)	دیلسلرلک لسانی
قولاق صنعتلری	موسیقی	انشاد آهنگی	موسیقی و لسانده تقلیدی سسلر و کله لر	لسان
خیاله صنعتلری	شعر	تمثالی مکتبی اثرلری	حکایه	ادبیاتده فلاسیک اصول و تشبیهلر طرزی
محاکه صنعتلری	(حقیقی ترکیب) فلسفه	(حقیقی استدلال) فن نظریه لری	[حقیقی تقلید] حقیقی افاده : فن حقیقی اعمال : فنک صنایعه تطبیق	[حقیقی وضع ایتمک] ادیان

مسئله بو وضعیتیه کیرنجه ادبیاتک استقلالنی حسی دوغمشدر
 و اصل بحثمز بودر . بو جهتی آکلامق ایچون خیال
 رؤیایی دوشونه لم : سینه مالرده بعضاً رؤیا تصویرلری
 واردر که حقیقی رؤیایه بکزمه مکدن نه قادر اوزاق اولدیغنی
 هممز فرق ایتیمشدر . مسئله نك یالکز بصری دویغویه
 حائداولما ماسی بونک سببی در . حقیقه رؤیاده یالکز برشیلر
 کورمکه قالمایز اولاهم ایشیدیر هملس ایدرز.. الخ یعنی
 اونی یاشارز . بوتون حواسمز رؤیا کورور . ثانیاً ودها
 مهمی ... بورایه « بیانس و اعتقاد ایدیش » مسئله لری ده
 کیرر . مثلاً برچهره یی یالکز کورمکه قالمایز اونک عین
 زمانده بر منکشه اولدیغنی بیلر و اعتقاد ایدرز . . .
 چونکه بز وقتیله منکشه قوقوسیله برابر او چهره یی
 کورمشدر . دماغمز بو ایکی مفهومی رؤیاده برلشدره
 بیلر . فقط بوحال، او انسان چهره سنک شکلا منکشه یه
 بکزمه دیکندن دکدر . او انسانه ینه تماماً بکزر فقط عین

کورولبور که بر اثری مطالعه ایچون اولاه او دونج
 شیلردن اونی تجرید ایتلی بز .
 ادبیات بونلردن صوکر ایکسجی بر آدیم آتارق
 « خیالی رسمدن استعانه ایچون » تشبیهی ایجاد ایتمشدر .
 حقیقه « بیاض » دیسه ک بونک خیالی سونو کدر .
 کونش کبی بیاض « دیرسه ک بودفعه « کونش » ک خیالی
 جانلانا جقدر . کونشک ، خیالی بالذات کونشدن کرچه
 سونوک ایسه ده بیاضک خیالندن چوق شدتلی در . ایسته
 بویله جه مخاطبک خیالنده کی بیاضلغک سونوکلکی کیده ریلور
 و حقیقتک حسنه یاقلاشدیریلور .

فقط بونک بر محذوری وارسه اوده ادات تشبیهلرک
 اطنا بیدر . ایسته بونک ایچون محرر ایله قاره آراسنده
 ضمنی مقارله « بر موضوعه » اولارق برطاقم خدفلر یاپلور .
 ایسته بویول تمثالی مکتبک باشلانغیجی در .
 بویول اضافت تشبیه ز ، استعاره لر « یولیدر ..

زمانده بیلیرز که او منکشه در. بونی طبیعی کورور و بوکا اینانیرز .

کندیمزی تحلیل ایدرسه ک بورؤیا حالت روحیه سنک او یانیق ایکن ده ، سونوک بر حالده اولسه بيله ینه دائما موجود اولدینی بولورز. دیمک اولیور که یالکن کوزه ویا قولاغه مستند بر صنعت بزم روحی حالمزی، کوروش حس ایدیش ، دوشونوش طرز مزی « ترسیم » ایده مز بو آنجق روحزک مائزه سنه عائد اولان مالز مه لرله یعنی مفهوملر و کله لرله و بونلرک ترکیب طرزیه ترسیم اولونا بیلیر کورولیور که یالکن طبیعی تقلید و ترسیم مسئله سنده بيله ادبیاتک طرز ترسیمی تماما آیریدر . و ایشته ادبیاتک فائقی بوراده در : رسم ایله بر چهره یه منکشه ک اضافه ایتک ممکن اولمادینی وحی او چهره یی منکشه یه شکلا بکنزه ته رک بر شکل حل بولونسه بيله بوزم دویدوغمز طرز بکنزه مدیکی جهته جسمزی افاده رسمله غیر ممکندر .

بونی آنجق ادبیات افاده ایده بيله جکدر . خلاصه بومفهومک یالکن قوتلندیرلمسی ایچون دکل ، اوکا کندیمزی ده علاوه ایچون استعاره لر یایایله جکنز دیمکدر .

بيله جه تشبیه و استعاره لرک دائما تا کید ایچون یایلمامایه باشلانجه ایش دها زیاده قاریشمشدر . حقیقه بو آرتق حقیقتک اولدینی کبی افاده سی دکل ، شاعرک نقطه نظرینک افاده سی شکانه کیریور . مثلاً :

او کونش تاج ایله سلطان بر آله لیدیدی او کون لاله لر سجده ایدوب یاینه غبر صوندی .

بیتنده کی مرکب ویا بسیط تشبیه هیئتلی حقیقی بارلاق صورتده نقش ایدیور سه ده بوکا تحسین ، یوکسکلک . الخ برچوق مفهوملری ده علاوه ایدیور . فقط بوده بر حال حاضرک افاده سی بر تابلودر .

حالبوکه دها درین بر حقیقی سویله مک ایستیه رک شیمیدی آرتق عصر مزکر هیشی بیقان استه زاسیله لوحیه استقبالی ده ادخال ایده رک :

باشنده تاجی دینن یامری بومرو بر تشکه اوکنده قبره کیدن راهی .. شاهز کلبور !

دیوروز . و انطباعیون مسلک نه دها فضله کیریورز .

ادبیات بونکله ده کتفا ایتیز . رسم ناصل صنعتکارک مستنا اولان روحی افاده آلتی اولارق نهایت « الحمرانک نقشلی » شکانه قادار وارمشه ادبیاتده ده شاعر مستنا مزاجنک افاده سی ایچون ، هرکسک حس ایتهدیکی یکی حسلر ، یکی دوشونجه لر ابداع و الهام ایتک طرزیه کیریور که بوده شعر دینن ابداعی یولدر . موسیقینک نوطه لری ترکیب صورتیه یاشقه یکی بر حس ابداعه موفق اولدینی کبی بزده ده کرک لکه و تشبیه لری ، و کرک بالذات جمله لری و تشبیه طاقلرینی دها بیوک و مرکب بر تشبیه طرزنده برلشدیریرز حتی دها ایلری کیدوب برچوق وقعه لری برچوق تابلو و افاده لری برلشدیریر واک نهایت یالکنز برتک رنک و حس تلقین ایتک ایستهرز . محاطیمزک طانیما دینی بو حس ینه موسیقیده اولدینی کبی مجاورت و مناسبت صورتیه اسکی دویغورمز الملمزک ، غرورمزک .. الخ افاده سنه یاقلاشیور ایسه ده او یله ممتاز او یله خصوصی برشکلده افاده ایدیور که یاننده دیکر عادی افاده لر پک یایاغی و سونوک قالیوریریورلر .

تکرار ایده لم : ادبیاتک خصوصیتی مالز مه سنک خارجدن دکل بزدن اولماسیدر . بونکه دیکر صنعتله فائقدر . بوجهتی ای کلامق ایچون ادبیاتده بسیطن مرکبه دوعرو حیا لارک نوعی تحلیل ایده لم :

۱ — بر خیال اولجه خارجه موجود شیلرک ترکیبی ایله الد ایدیله بیلیر . بو ابتدائی بر شکلدر : مثالری کاملاً احمد هاشمدن آلیورم :

برلامبا حزنیه قیصیلدی آلتون افقلرده آقشامک کونشی .. کبی .

۲ — دیکر برنوعده ممکن اولان شکلی دوشونمکه

اولور :

ایتمکدر . مثلاً : « آقشام اولدی » دییه جک یرده « صولر
قاراردی » دیمک کبی . ایشته بویولدهده افاده لر ایشلنهرک
غایت خصوصی طرز لر دوغمشددر مثلاً : هاشمک :

موعود اولان قدومنی بیل بکله یور ، یارین
بر ارض ظل ونغمه ده بر تحت معتنا
یرلرده نقش مشی بوتون خدن اولانلرک ! ... شعری کبی ..
فکرت عینی فکری : ا ک جلی حکمت : ازمه ین ازیلیر

طرزنده قیسه جه سویله مشدی ،
خلاصه هاشمی اوقور کن عادتاً آراهه سک ، پک مکلف
و خارق العاده نقشاری سیر ایدیور زطن ایدرز . بوبدیغ
یکیلکدن کوزلرمن قاماشیر و روحمن مست اولور .

هاشمه اعتراض ایدلر ، صمیمی ، کوچوک ، سهل
ممتنع ، یعنی پک ساده و بسیط اولمقله برابر بیلنه منراصل
بر قدرته پک نافذ اولان بعض شعرلری ترجیح ایدن
کیسه لرده [مع مافیه هاشم صولک زمانلرده براز بو طرزده
توجه ایتدی .] بو ایکی طرزدن هانکیسک ده اایی
اولمسی کیفیتنی قارئلریمزک مزاجنه ترک ایتمکله برابر بوایکی
قطبک ازدواجی ممکن اولوب اولمادیغنی انسان کندیسه
صوریور .

بوسیط طرزندقیق ایدیلنجه استعاره نک جمله و کله لر دن
قالدیریلوب ساده جه « افاده » استعاره لر « نه قوت ویرلدیکی
وبونلرک اونکچون کوزل اولدیغنی ، صنعت تحامله نک صولک
مرحله سنی بونلرک تشکیل ایتدیکنی کورویوروز . بویه جه
مثلاً « پول زه والدی » نک « ته راجده برس » ، « آباזור »
« عودت » کبی شعرلرنده بونک کوزل مثالی بولوروز .
بو بحث آریجه تفصیله دکر . آیری بر مقاله ده ندقیق
ایتمیه مجبوروم .

رشید شیا

صولرده انجیمی هر آقشام ایلوب تاراج
تولن کونشلره اونلره ایشلدهم بر تاج ... کبی .
بوراده انجم ، صویه دوشمش « الماسلر » اولسه یدی
بو فعل طبیعی برشی اولوردی . بو ، بر نوع بر تباهل عارفه ده
بکزر .

۳ - صولک نوع عادتاً محالات ایله نسج اولونمش بر خیال
طاقیدر ؛ اصل سولک ایستدیکمزده بودر :

طورور سواحک اوستنده بی هوس ، بی تاب
کونش ضیاسنی ایچمش بنا ت خواب و سراب

کندا
الی بعضاً سکوتی اور کوتیور
که میاه ایلرنده خوابیده ..

کندا
دلده تنوم اضطرابی بیایر
او کوزلرنده کی نیلی سکوت استغهاه
اونلرک روحی شام مقبردن
متکائف منکشه لر درکه
متادی سکون وصتی آزار
شعله بیضای حزن فر
ملتجی صانکه ساده اللرینه ..

کندا
اذواق غیظ و کین ایله مستیده در سرم
خوننده زهر نور غروب ایتمش انحلال
منراج ایله مش ظلامنی یلدامه اشغال ..

شیمدی بو بیتلرک مالنی نه موسیقی ایله نه رسم ایله
افاده غیر ممکندر . ادبیات باشلی باشنه اک بیوک بر آلت
افاده ، و « محالاتک ترکیبی » کبی ، « غیر ممکناندن دوغان
برلذت » شکنده کورونیور .

هاشمده و صولک ادبیاتده برده « مثالی افاده لر » طرز
واردر که بوکا « افاده استعاره سی » دییه بیلیرز . بو خلقمزده ده
واردر شاعر مترینک ، یازیلرنده پک فضله کورولور .
برشیئی صراحة افاده ایتمک وارکن ، اوشی ایله برابر
مطلقاً وقوعه کلمسی معتاد بر حادثه نی یالکز افاده ایله اکتفا